

Proudevi Bertrana (f)

La pastera mica de la mort del pare en va arribar  
més o menys aviat quan jo creia que la seva Salut era  
pràcticament bona. En prendre conèixer dels Bertrana-Salazar a Vi-  
lanova l'estiu del 1938, el pare ~~anava~~ <sup>encara</sup> a caçar cada dia  
muntanyes amunt, muntanyes avall. Jo el recordava  
amb el rostre arrugat i la blanca cabellera, ja escassa,  
avrelant-li el rostre, un rostre ple <sup>de</sup> voluntat i ènergie.

A Barcelona, després de la victòria dels nacionals, les  
circumstàncies havien variat. El pare ja no feia de mestre de  
dibuix a l'Escola del Parc de Montjuïc, temps <sup>no</sup> col·laborava  
a "la Veu de Catalunya" <sup>(pocra van de catalunya?)</sup> [ne esperava] publicar cap més  
llibre en català. Les coses anaven de mal bonyà  
per als escriptors en llengua catalana. El català ja no  
hi havia més àmbit que gosés creïxer. Tots esperaven  
de publicar en la llengua del país. català  
desapareixia. El pare havia enveïtit, tot de sobte

(Va mare m. ho insinuava en un de  
 les seves lletres) Sovint havia d<sup>el</sup> ~~de~~ sentir-se mal en un  
 banc públic i esperar que el passés el fort dolor que  
 sentia al pit. Segons l'oncle Ramon, el pare no  
 patia del cor sinó dels nervis. Molts dels seus com-  
 pais de ~~estates~~ ploms havien fugit a l'estanger, al ~~hes~~,  
 estaven processats, alguns, fins i tot condemnats a mort.  
 Segons l'oncle Ramon, el pare no el menassava cap  
 petill. Els nacionalistes no el perseguien, no l'acusaven  
 ni de rejo ni de Separatista (En realitat no s. havia  
 mai afiliat a cap partit polític) Però, sempre, segons l'  
 oncle Ramon, patia el sistema nervios, del pare estava  
 alterat per les circumstàncies

pequeñas circunstancias, encara que los naciona-  
 listas no quisieran que ni de vaya más separatista, atores.  
en el seu sistema menor i el pue seguir l'ordre farram  
 En l'entornig, jo havia trobat finalment,  
 una modesta ocupació. No puc dir que m'hi  
 guanyés la vida però, al pue que gairegava en per-  
 metia menor més sovint i escapar pue o molt  
 amena.

El director de les emissions parlades de Radio  
Sotens m' havia tingut la pensada.

Fel molament havia trobat una morte suspiccia  
d'aquestes circumstàncies. Segons l'orell Ramon  
No puc dir que mi hi guanyés la vida però el que  
alteraren el ~~desenvolupament~~ sistema nerviós del paper  
que quan va em portar m'enviar més escatol-  
~~me~~ més ~~soient~~ ~~advertisera~~ el joc de ~~esport~~  
en canvi que a ell, personalment, els nocióminats no  
l'autoritzin ni de voig ni de separació.  
El director de les ~~emissions~~ parlades a Ràdio

Sotens m'havia tingut la idea

yo escribiría un espai cada setmana, la lectura de  
què no havia de dur més de dotze minuts.

Un locutor de Ràdio Sotens: Madressi; jo, em tenia-  
negariem de llegir-lo davant del microfon

Per descompte jo figurava una parella que es tro-  
bava per casualitat en un indret, ~~que~~ malgrat, de la Pa-  
niuera blèrica. L'estranger ~~que~~ — que figurava

Era feiem amics. jo li feia visitar Espanya: regió per regió, poble per poble. L'estranger es mostrava molt interessat per la història i el folklore locals. La indagava, jo, el posava al corrent dels aspectes més típics del poble o de la ciutat visitats. L'invitava a una festa a l'aire lliure. A la plaça del poble si hi celebrava una gallanguera: sardanes, jotes, fandanguillos, boleros, sardanes... Les danses que jo havia previament seleccionat a la discoteca de Llavors

emissora, entraven en acció: El nord, el Sud, Ponent, llevant: Catalunya, València, Bascònia, Andalusia, Astúries... un dia en una ciutat, un altre dia en un poble, l'estranger escoltava i comentava amb gran interès aquell bé de Déu de ritmes i de melo dies.

Un cop per setmana Andressi: «jo em reuniam en un cafè, jo li llegia el que havia escrit. Ho comentavam bo i prenent una tassa de cafè. Molt en serio, mig en bromà, Andressi: Andressi em deia que el meu perindre no era la Ràdio

bisòs la quínamància, i v' posava, segons el meu company, el dò d'una mirada ~~conscient~~<sup>especial</sup>, d'una pa-  
raula convincent altament suggestiva, dels individus  
inclinats a la sugestió jo en ferir el que volegia.

En més, metenia Andressi, fins un cert punt, ell, an-  
matells es deixaria convincer <sup>fàcilment</sup> pel dò de la meva paraula  
i de les forces de la meva mirada, admete si la seva intel·ligència  
tradava l'oposar-s'hi. Era lamentable que jo manqués de  
l'esperit comercial necessari per a explotar els meus drets ma-  
terials. Podria quanquera-hi qui sap els diners!

Jo reia de quel escutant les fantàstics del meu coll abra-  
dot rotto-fònic. Però no pensava seguir els seus consells.  
L'única cosa que m'interessava, després de menjar i esca-  
ller far-me, era escriure.

Andreossi jo tinc un esp per setmana.  
en el trobavem en un espai. jo li llegia  
el que havia escrit. Ho comentaven, hi suprimien.  
Hi mos difiçavem alguna frase. Conversaven  
entre bo i menent una tassa de cafè.

Andreossi em deia, m'ig in serio cinc en brona-  
que el meu perindre era la <sup>me</sup> Ràdio riu la  
Aquesta idea se li acudia Sovint. Segons Andreossi:  
jo tenia un poder especial d'accedir a la  
ment que frequentava. Els qui eren fitxables de mena.

Ja sentit les zones, preferia Andreossi, es deixarien inflair  
pel seu la meva mirada i pel so de la paraula. Creuenen  
en les coses més estranyes que fossin que j'  
taurova amb mi caràcters meus, ell, Andreossi, fins un cert punt, també creia en  
una mena de telepatia, qual cosa, era de voler la qual  
cosa que un dia havia fet a jo potser la qual cosa  
que un dia havia penitrat en el pensament de  
certs individus predisposats amb sensibilitat telepàtica psíco-  
allo que jo sentia o pensava

~~6 Je reia escollint les fàndades del meu col·legat  
radio-físic. Només em preoccupava l'últim quartí de que to  
seguí estripava. En Barallada <sup>me</sup> literàriament amb els personat-  
ges de la meva novel·la "Six Epaves". El darrer em preou-  
pava poc.~~

Això passava a començaments del mes de desembre  
del 1941 quan Europa vivia l'època més escabrosa de la se-  
gona guerra mundial. Un matí, en baixar l'escola de Winkelried; obrir  
la meva blòrie, hi vaig trobar una carta de la mare.  
En parlava de la mort del pare, em descriuia el seu este-  
marxement. Recordeava, amb agrairment, els poquissims accions que  
havien gosat acompañar <sup>les seves despullades</sup>. Estaven tancades i la presència en el  
gal, del mestre Blaís Millet que va morir dos dies més tard.  
Jo ignorava que el pare fos mort (la carta que  
m. ho anunciat, s'havia probablement extraviat).

s'io que pensava que ja pose Solut van fons /  
ja ignorava què va fer per mort, algunes casta  
estava persona q. Algunes carles es boies xtravat.  
Ja havia xfrat, imaginem-nos la mare sorpresa, el  
meu descontent desconsol! Estant-me en les darreres  
notícies de la família, el pare feia vida normal  
Pujava els sis pisos de Raval de l'Havana N° 4, ~~per~~  
anava i venia de Bellaferrera on passava dies rereclos

~~La cosa del seu gran amic Joaquim Botigel, Així com  
el pare feia vida normal, invadint la seva disponibilitat l'execució  
del territori català sota la seva darrera lletra (en un altre lloc  
Triomf de la República i de les llibertats catalanes  
se'n parlava), havia volat ja de consellar-se que no  
la perdria de les llibertats catalanes  
Tornés a Barcelona, tinguera com ressonava en els diaris  
les seves darreres paraules: "No facis cas dels teus amics  
" sense la paraula "causies" sense subtítol.~~

Jo feia camí davers Radio Sotero on m'esperava el  
director de les emissions parlades, ~~per~~ el meu company  
Andreu ossi; de tecnicos gravadors  
fo l'escuta de la mare en llengua, jo l'emava

Un puer amava ~~souïts~~ a Bellaterra. Pintava  
 paisatges del Vallès, cronicia: modificaava el manuscrit  
 de la seva darrera novel·la autobiogràfica: "L'ingovernant"  
 passjera pel jardi d'en Bohigas conversant amb el seu  
 amic. La conversa d'en Bohigas era per Prudenc Bertran,  
 un espíitu; un estímete. Creu que li deu els últims da-  
 dies d'una existència! i, dit sia de  
 No morí a Bellaterra va anar de poc que  
 havia en sortir de casa el matí dit a la mare que  
 no tornaria fins a dinars. Pensava fer-ho a casa dels Bohigas.  
 Però ~~estava~~ <sup>com</sup> a casa dels Bohigas.  
 va notar que havia l'estant ~~de companyia de peus~~  
 amor pel més en pluja. (El m va entrar mar a traïcie, 4  
 trist i emmurrat, ~~després~~) ~~Havia passat~~

~~Tornava a casa trist i somniaciol.~~ Havia

passat la tarda esrivint o, al menys, entorçallant quanquilles. En arribar l' hora de sopar va dir que no tenia ganas. Se n'anava al llit. Una estona després la mare li entrava una tassa de llet al dormitori. El pare la refusava soi demanant a la mare que la

llegís, ~~però~~ i un petó. La mare recordava ~~en aquells dies~~ ~~que~~ ~~ella~~ ~~era~~ ~~una~~

~~benja~~ ~~que~~ ~~llevava~~ ~~en~~ ~~les~~ ~~clars~~ ~~freds~~ ~~pero~~ ~~mi~~ ~~perdava~~ ~~que~~ ~~temporales~~ ~~sorpreses~~ ~~tan~~ ~~severes~~ ~~que~~ ~~era~~ ~~un~~ ~~niño~~ ~~que~~ ~~estava~~ ~~tan~~ ~~seu~~ ~~que~~ ~~ja~~ ~~entrevia~~ ~~en~~ ~~coma~~ ~~com~~ ~~per~~ ~~morir~~ ~~en~~ ~~comer~~ ~~per~~ ~~morir~~ ~~que~~ ~~li~~ ~~deia~~ ~~en~~ ~~degut~~ <sup>a</sup> ~~la~~ ~~vànova~~.

Mentre el ~~bessons~~ ~~li~~ ~~deia~~:

= ~~Ara~~ ~~te~~ ~~dormir~~ ~~que~~ ~~li~~ ~~deia~~:

- ~~Ara~~, ~~ara~~ ~~te~~ ~~dormir~~ ~~que~~ ~~li~~ ~~deia~~:

- Si, si, ~~que~~ acceptà el pare, amb un somriure trist, ~~ara~~ ~~si~~ ~~que~~ m'adormiré. Aquestes havien estat les seves darreres parades,

El mateix dia que vaig rebre la nova de  
 la mort del pare havíem d'irar amb Charles <sup>el poeta anglès</sup> Old a Passar  
 la nitlla <sup>comuns</sup> a casa d'uns amics, funcionaris al B.T.T.  
 Charles, un belga, ell, català. Charles i jo ens ha-  
 viem de trobar <sup>Bel-air</sup> a la Place <sup>Bellone</sup> a les 8 del ves-  
 tre. Allí, tan exactes com el rellotge de Torre que ~~era~~  
 presidiat, el poeta anglès i jo, ens vam trobar, reunir.  
 Comíem fent braceus dius les tenebres, ciutat endins  
 en les tenebres. Els alemanys havien exigit de la con-  
 federació Helvètica ~~que~~ l'enfons quiment <sup>total</sup> de Ginebra  
 i divers ciutats del territori ~~que~~. Siús a partir de les 6 del vespre  
 la torre lluminosa de Suïssa guia els avions anglesos  
 davant l'objectiu a bombardar. <sup>no teniem permís</sup>  
~~Charles i jo~~, com tots els altres nocturns, ~~no podem usar~~  
 sinó ~~per a usar~~ una bomba elèctrica pintada <sup>per a usar</sup>  
 amb el vidre ~~de~~ la blau

10.

f. lo mateix més tard jo visava en una de les rives dretes. De tant en tant, sentia dolor al pit i havia de seure en el primer banc que trobava. L'oncle Pescador que exercia de pescador a Vile, afirmava, amb certa optimisme, que el seu patiu del cor s'hi dols neverg. Apells dels seus company's de ploma havien fugit a l'estanger, altres estaven processats, alguns, fins i tot, condemnats a mort. Aquestes circumstàncies segons l'ordre alteraven el sistema nerviós del pare ~~que va ser~~ <sup>que va ser</sup> a ell no l'assassinaren ni de roba ni de paperatge ~~el deixar en la~~ <sup>que va ser</sup> a poc a poc, i el pesca ~~que va ser~~ <sup>que va ser</sup> la salut. Entretant jo havia finalment trobat una m. nova ocupació. No puc dir que m'hi guanyà <sup>que</sup> la vida però el pesca ~~que~~ que guanyà <sup>que</sup> em permetia menjac més sovint i escalfar, poc o molt, la golfa i, al mateix temps passar alguma estona amena.

El director de les ~~regions~~ <sup>regions</sup> parlades de Radio-Sotomayor havia tingut la pensada, jo escriuria un espai

~~carrinastem~~ ~~carrinastem~~ ~~AB. 11~~  
~~toro~~ ~~toro~~, lamparita elèctrica. Flashes i p's canvi  
nen silenciosos, N: P' un ni l'altre no tenim ganes  
de aniversari. Transitava molt poc sent ~~que~~ ~~Ginebra~~  
~~de Ginebra era~~ dels molts amics, on un barri resi-  
dencial, molt quiet, semblava allunyar-se de nosaltres,  
a mesura que nosaltres ens hi stasssem.

Un cop a casa dels Guillen, prop d'un bon foc  
se llenya 60: xerrapant una tassa de te bullent,  
ens vam ~~discurrir~~ ~~discurrir~~ un poc.

Contentaven la guerra naturalment, assaborem  
la donata als italians a Egipte. El mariscal  
Wavell, no solament els havia obligat a recitar  
sino que les tropes angleses, entraren a Egipte, feien  
131.000 presoners ...

En aquells mateixos dies dels primers  
desembre, els italians els italians, com ~~estacets~~ de

~~dies del començament~~ <sup>12</sup> de setembre, com atacats de  
firia <sup>de</sup> destructiva, havien ~~enviat Grècia contra~~ <sup>italians</sup>

Els anglesos desembarcaren a Grècia.

Els italians foren expulsats de Grècia pels mateixos grecs, els quals penetraren a Albània.  
En l'endemig, les tropes alemanyes havien enviat Bulgària.

Sengleràvia signava un pacte amb la Unió soviètica. <sup>els nazis</sup> <sup>II</sup> rei Pere segon d'antia alemanya. Atacaven Belgrado, causaven 12.000 víctimes civils. Crearen el regne (principat independent) de la Croàcia.

independent, de la Província

Els Guillen, ell i jo, comentem els esdeveniments mundials sense evocar la pau d'Espanya, ja que t'ho semblava "ignorar-ho".

Tonià Guillen, trencant la conversa tingüé, de sobte una extrema inspiració. Horà a cercar un llibre a la seva biblioteca particular. S'adreçà a Charles Ulló:

- Em van dir que aprenieu el català. Suposo que proponen en aquesta llengua.

- Poc o molt, si. Va fer el meu alumne

- No us llegire, se'nvia Guillen, una de les pàgines més belles que hasta <sup>estat</sup> ha escrit en llengua Catalana. Hi descriu Son del pare de l'Auro, en Prudenci Bertrana. Hi descriu el paisatge selvati, on va viure la seva infància

En Guillen llegia on veia alta un fragment del comentari de "L'Hereu".

"No se com mi ho vaig fer per a retener los llàgrimes

226

Ni els Guillet ni Charles Uld ~~s'hi~~ sabien que el pare ~~era~~ mort, que ja ~~n'havia~~ sabut la mare aquell mateix dia; Per quina ~~subtilitat de la ciència~~ havia ~~disseguin~~ ~~anomenat~~ ~~llogir~~ totes Guillet havia decidit ~~festàment~~ aquell vespre, un fragment de "L'Hereu"?

Charles Uld va confessar horadadament que no sabia poca català per assabotir la perspectiva ressuscita d'aquells pressa. Tots i Madame Guillet confessà igualment que tampoc no l'assabotava Flavio Tomàs, adreçant-se així en particular <sup>me'n</sup> feia un aletat elogi, qd hi vaig afegir el meu, <sup>vibrant</sup> de sincera admiració, gran tendresa i fons dolç que tot amb lol <sup>ningui no va descobrir</sup> se va confessar m'ells descobrir.

Mes hores després Charles i jo ens en ~~trovarem~~ al centre de la ciutat ~~terebrosament~~ en posada, trovarem a fer Novament fuem

Fant ~~de~~ <sup>de</sup> Guillen, com <sup>514</sup> Charles Ild ignorava  
que aquell mateix dia jo m.  
havia rebut la missa, q<sup>ue</sup> per quina ribtil o endietxat  
~~cas~~ <sup>cas</sup> de despatx, (meua dit Andrassí <sup>Tomàs</sup> en Guillen se  
li acudia, justament aquell ~~verge~~<sup>verge</sup>, dia, llegir uns frag-  
ments de l' obra ~~de~~ <sup>sens dubte</sup> Heren d'en Bertrana "l' Heren"?  
~~contarriat~~ Tomàs Guillen admirava Prudenc Bertrana per  
no s'era manera especial. A mi no <sup>en</sup> meia parlava  
mai de l'~~la~~ <sup>seu</sup> obra <sup>del pare</sup> (aquell dia ...) literaria del  
havia qualificat endressant com en els de telepa-  
tia especial?

una hora després, Prudenc Bertrana, en aparença oblidat, Charles va i jo, impressionat per la carri de tornada ~~de la seva~~ <sup>de Winkelried</sup>, era llarge, els camins silenciosos i deserts, la nit fosca ~~de la~~ <sup>de Winkelried</sup>. Vam arribar al ~~portal de casassarsse dir nifars sol shot~~ <sup>Portal de casassarsse dir nifars sol shot</sup>, on hi van aturar sense darrer sol mot. Jo allargava la mà a Charles, Charles no ho va prendre.

Charles. Charles no s'agafà 15 ~~els~~ així!

- Lento que no ~~es~~ puc deixar-vos. Pujare ~~així~~ una estona de companyia,

Charles era més de la meia ~~hora~~ de la matinada. Charles tenia son, jo, ganes de fer-me un tros de plorar. Però ell el meu amic ~~Charles~~ ~~sentia~~, que no podia deixar-me sols amb aquella ~~mera de saffiment~~ ~~immens dolor~~ que ell ignorava però intuïa.

Pujarem a poc a poc, escales amunt en la somonista claror de les bombetes ~~dètriques~~ empolvades. No diem caps paraules! De ~~Charles~~ entrar en la gelada, vaig entendre uns ~~pares~~ <sup>calls</sup> escales (ens havíam arrecollit): jo en un així, Charles en la cadira barbònica, jo en un <sup>a la vora</sup> ~~cotxi~~ <sup>que</sup> ~~acusa~~ Romeniem ~~se~~ l'enciusus que Charles va recitar un poema de Keats.

- El recordeu?

Després de Keats, en singué tota una tirallonga de Satchell ---

uns fragments de ~~John~~<sup>16</sup> Swinburne ...

Pero els romàntics anglesos, encara que ja  
en un To: una fonètica harmoniosa, no en  
fien oblidar la mort del Pare.

~~Charles~~ Tingue l'extrengua pensada ~~de~~ d'escrivir  
la llengua anglo-saxònia que ell (pare dels  
elis!) havia estudiat a la universitat d'Oxford i el seu  
seu estudi apreciatament a la universitat d'oxford

~~Charles tingue l'extrengua pensada de tots~~  
~~L'angle-saxó, la llengua de Charles, la llengua~~  
~~Els poesos anglesos facaven el mateix. Tot i que els~~  
~~escrivava Charles tingue l'extrengua pensada de tots~~  
~~l'angle-saxó. L'angle-Saxó era una llengua de~~  
~~barba, de pell, de paladar de Charles, gringolaven, glapien~~  
~~a astres, sanglotaven amb una mena de rauxi-~~  
~~neix mig ofegat.~~

En va venir una son molt dolç.



17 havia estudi bat aplicadament a la universitat  
alcox fort.

L'Anglo-saxò és una llengua de bárbers. Les  
dents, les galadar, les genives de Charles gringotaven, glapien-  
t i estornes, Sanglotaven amb una mena de xeuix  
~~negrofebat~~ negrebat mig Sanglotaven amb una mena de xeuix  
neig mig ofegat.

Em va venir un son molt dolça, totà voig abandonar  
me'n va despertar la clau del dia. Estava mig gelada, Charles  
m'era separat ~